

4.60
6.00

...ΧΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1894 Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝ

973-3
2

ΤΣΙΑΛΕΡ

A
1973-3
C.2

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΤΣΙΛΛΕΡ
(1837-1923)

Ένας διαγνώσιμος χαρακτήρας του 19ου αιώνα

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΤΣΙΛΛΕΡ

1837-1923

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΖΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ 1973

Έρνέστος Τσίλλερ (1837 - 1923)

“Ενας έμπνευσμένος αρχιτέκτων του 19ου αιώνας

Με την ανάμνηση του έργου του και την συμπλήρωση πενήντα χρόνων από τον θάνατό του, η Έθνική Πινακοθήκη και το Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου οργανώνει έκθεση μέρους των διασωθέντων σχεδίων και ύδατογραφιών του, τα όποια υπάρχουν στο αρχείο της Πινακοθήκης.

Οικοδόμος με παράδοση τριών γενεών, και αρχιτέκτων σε ηλικία 24 ετών, έφθασε ο Τσίλλερ το 1861 στην Αθήνα των 42.000 κατοίκων. Προηγουμένως είχε μελετήσει για μικρό μόνο χρονικό διάστημα και αντιγράψει αναγεννησιακή κτηριολογία και διακοσμητική στη Βενετία. Έπι δύο σχεδόν χρόνια επέβλεψε την πρώτη φάση της εκτελέσεως των σχεδίων του δασκάλου του Θεφ. Χάνσεν για την Σιναία Ακαδημία. Από το έτος 1864 έως και το 1868, ο Τσίλλερ έταξίδευσε στην Ιταλία και έμεινε στην Ρώμη, στην Φλωρεντία, στην Βερόνα και στη Μάντουα, όπου έμελέτησε και έσχεδίασε την αρχιτεκτονική και την διακοσμητική των παραδειγματικών για την εποχή τους κτηρίων της Αναγεννήσεως.

Στην Βιέννη κατόπιν τελειοποιεί την ζωγραφική και αρχιτεκτονική του στην εκεί Σχολή Καλών Τεχνών. Από το 1868, με την έπιστροφή του στην Ελλάδα, αρχίζει να παρουσιάζη το δημιουργικό αρχιτεκτονικό, οικόδομικό, διακοσμητικό και αρχαιολογικό του έργο.

Μετα τον Καυταντζόγλου και τον Κλεάνθη, ο Τσίλλερ είναι ο αντιπροσωπευτικώτερος τύπος του λογίου-αρχιτέκτονος, σύμφωνα με το ύφος του κλασικισμού, στο όποιο ανήκουν και οι Klenze και Schaubert.

“Αν και το Μπαρόκ με τη βαρειά αρχιτεκτονική και την υπερτροφική διακοσμητική του άνθεξε στα πρώτα κτυπήματα του Ροκοκό,

έν τούτοις γρήγορα παρεχώρησε τήν θέση του στον έμπνευσμένο από τήν άρχαία έλληνική, ρωμαϊκή άρχιτεκτονική και άναγεννησιακή διακοσμητική κλασικιστικό ρυθμό.

Του ρυθμού αυτού, ό όποιος έκτοπίζει και μουσειοποιεί τά αντίλαϊκά κτηριακά συγκροτήματα, φεουδαρχικά σύμβολα τών άρχόντων, τά όποία έκτιζε ή άρχιτεκτονική του Μπαρόκ — τής όποιας πρότυπο είναι οι Βερσαλλίες — έμπνευσμένος όπαδός και άκάματος έργάτης, άρχιτέκτων και καλλιτέχνης ήταν ό Τσίλλερ.

Μέσα στο άμφιθεατρικό «κοΐλον» τής 'Αθήνας, τó όποιο έδημιούργησαν οι πολεοδόμοι τής μετά τó 1834 άναπτυσσομένης συγχρόνου αυτής πόλεως, τοποθετεί ό Τσίλλερ τις μεγάλες και μικρές κατοικίες τών 'Αθηναίων, τά θέατρά τους και τις έκκλησίες τους. Σάν τόν χορό στο άρχαίο δράμα, τά σπίτια και τά κτήρια του Τσίλλερ πλαισιώνουν τά μεγάλα δημόσια κτίσματα — πρωταγωνιστάς τής πόλεως τών 'Αθηνών και σαν μία πολυπρόσωπη χορωδία συνθέτουν άρμονικά και δένουν τήν παράσταση, πού δίδει ή άρχιτεκτονική εικόνα τής πόλεως του τέλους του δεκάτου έννάτου αιώνας. Βοηθητικές μορφές, ξεπροβάλλουν κοντά στην «τριλογία» του Χάνσεν τά κλασικιστικά σπίτια του Τσίλλερ· στις προσόψεις τους λυώνουν και σμίγουν σ' ένα υπέροχο συνταίριασμα άπλης διακοσμητικής καθαρών γραμμών και φωτεινών χρωμάτων, τó άπαύγασμα του άττικού ουρανού, ή γεμάτη λάμψη και μεγαλοπρέπεια λευκότητα πού άποπνέουν τά βαριά τραυματισμένα άρχαία μνημεία και τó αΐσθημα τής υπερέφανης έθνικής αϋτονομίας.

Τó πολύμορφο έργο του, πού είναι και τó πιό ταιριαστό στο ύφος μιās νέας πολιτείας, περιλαμβάνει έκκλησίες, θέατρα, έπαύλεις και άπλά σπίτια.

Στήν προτεσταντική ψυχολογία του Τσίλλερ, ή έκκλησία δέν είναι μόνο ό τόπος λατρείας του Θεού, αλλά και ό ναός μιās νέας άρχιτεκτονικής τέχνης (φαινόμενο πού και σήμερα παρατηρείται στην έκκλησιαστική άρχιτεκτονική). Δέν είναι λοιπόν παράξενο ότι από τούς ναούς, πού έκτισε στην 'Ελλάδα ό Τσίλλερ, μερικοί, όπως ό ναός του Αιγίου, παρουσιάζουν τολμηρά πρωτοποριακά μορφολογικά στοιχεία, όπως ή διπλή ήμικυκλική σκάλα στην πρόσοψη, πού όδηγεί στον γυναικωνίτη. Τά στοιχεία όμως αυτά δέν βρίσκουν αντίγραφική επανάληψη.

Οι έκκλησίες του Βέλλου και του 'Αγίου 'Αθανασίου στον Πύργο είναι οι λιγώτερο έπηρεασμένες από δυτικά στοιχεία και διατηρούν τó σχήμα του μεταβυζαντινού σταυρεπιστέγου μετά τρούλλου ναού.

Τέσσερα θέατρα: τó 'Εθνικό Θέατρο, τó Θέατρο Πατρών, τó Θέατρο τής Ζακύνθου και τó Δημοτικό Θέατρο 'Αθηνών, πού κατεδαφίσθηκε τó 1939 είναι τά δείγματα τής άρχιτεκτονικής του Τσίλλερ στην έθνική αϋτή οίκοδομική. Οι κλασικές άρχιτεκτονικές λύσεις

της ἐκμεταλλεύσεως τοῦ «κοίλου» τῶν ἀρχαίων Θεάτρων μεταφέρονται στὰ θέατρα αὐτά.

Τὰ τέσσερα αὐτά θέατρα τῆς Ἑλλάδος δημιουργοῦν τὴν πρώτη γέφυρα μεταξύ τῶν βουβῶν ἀρχαίων ἐρειπίων τοῦ θεάτρου καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς νέας πολιτείας. Στὰ ἀγαπημένα αὐτά θέατρα, ὅπου ὁ κόσμος τρέχει γιὰ νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ ἰδῇ τὶς μουσικὰς τῆς ἐποχῆς του, ξαναβρίσκουν καὶ οἱ κόρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης πάλι τοὺς ναοὺς τους.

Ἀπὸ τὸ προσωπικὸ χειρόγραφο ἡμερολόγιο τοῦ Τσίλλερ, τὸ ὁποῖο πρὶν λίγες μέρες βρῆκε ἡ Ἐθνικὴ Πινακοθήκη καὶ ἀγόρασε τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ἀρχιτέκτων, ἀρχαιολόγος καὶ αἰσθητικὸς ἔκτισε πάνω ἀπὸ πεντακόσια σπιτία καὶ ἐπαύλεις στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν περιοχὴ.

Τὸ σημερινὸ Κεντρικὸ Ταχυδρομεῖο (οἰκία Μελά 1882), τὸ «Ἰλίου Μέλαθρον» (οἰκία Σλήμαν 1878), οἱ οἰκίαι Βουγᾶ, Κούπα (1885), Σταθάτου (1895), τὰ Ἀνάκτορα (1891) καὶ ἡ πολυκατοικία Πεσμαζόγλου (1900), μορφώνουν μιὰ χρονολογικὴ ἀρχιτεκτονικὴ εἰκόνα καὶ μιὰ τεχνοϊστορικὴ ἐξέλιξη τῆς μορφολογίας τῶν κτηρίων.

Πολυεδρικές ἐπιφάνειες προσόψεων μὲ πλούσια κινητικότητα, ἐγχρωμὴ ἢ γλυπτὴ διακοσμητικὴ, τοξωτὰ ἢ εὐθύγραμμα γωνιαῖα θυρώματα, θωράκια, ἐπιστέψεις καὶ εὐθύγραμμες κορνίζες εἶναι τὰ στοιχεῖα ποὺ ἐκλεκτικὰ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ φθάσῃ σὲ μιὰ κυβιστικὴ μορφολογία κτηρίου, ποὺ σημαίνει καὶ τὸ τέλος τῆς κλασικιστικῆς τοῦ ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἡ εἴσοδος τοῦ μηχανικοῦ ὡς παράγοντος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ ἐπιβολὴ τῶν βιομηχανικῶν τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων στὴν οἰκοδομικὴ καὶ οἱ νέες τάσεις τῆς συγχρόνου καὶ ἀνετωτέρας κατοικίας ἔμειναν μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ Τσίλλερ.

Σὲ μιὰ ωραία σειρὰ ἐπαύλεων, ποὺ ὑπάρχουν στὸ Φάληρο, στὸν Πειραιᾶ, στὴν Κηφισιά καὶ στὸ Λαύριο, μιὰ λεπτομέρεια ἐπαναλαμβάνεται συχνά. Ἐπάνω στὴ στέγη στὸ ἄκρο ἢ στὸν μέσο κάθετο ἄξονα τοποθετεῖ ἓνα πυργίσκο ξύλινο ἢ ἀπὸ τοῦβλα, μὲ πολυεδρικές ἐπιφάνειες. Εἶναι τὸ γνωστὸ δυτικὸ φεουδαρχικὸ σύμβολο, ποὺ εὐχαρίστως υἱοθετεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἐγχώριον «οἰκοδεσποτισμό».

Σήμερα τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ σπιτία ποὺ ἔκτισε ὁ Τσίλλερ ἔχουν κατεδαφισθῆ καὶ τὴ θέση τους πῆρε ἡ νέα κατοικία τῆς ὁποίας ἡ ἐμφάνισις ὑπῆρξε ἀναγκαία μέσα στὰ νέα σχέδια τῆς οἰκιστικῆς, ποὺ ἐδημιούργησε ἡ ἀφίξις τῶν προσφύγων τοῦ 1923.

Μόνο στὸ Λαύριο ὑπάρχουν συγκεντρωμένα ωραία μικρὰ σπιτία μικρογραφίες τῶν σπιτιῶν καὶ τῶν ἐπαύλεων, ποὺ ἔκτισε ὁ Τσίλλερ, κατασκευασμένα ἀπὸ οἰκοδόμους ποὺ μιμοῦνται τὴν μορφολογία τοῦ κλασικιστικοῦ ἀθηναϊκοῦ σπιτιοῦ. Ἀλλὰ κι' αὐτὰ σιγά-σιγά χάνονται. Κι' ὁμως, μπορεῖ θαυμάσια ἢ τσιμεντένια εὐθεῖα, ποὺ εἶναι

τὸ γνῶρισμα τῆς σημερινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, νὰ συνταιριασθῆ μετὰ τὶς εὐθείαις τοῦ κλασικιστικοῦ σπιτιοῦ καὶ νὰ στηρίξη τὴν ὠραία, χαρωπὴ καὶ γεμάτη κίνηση πρόσοψή του.

Ἄν καὶ ὁ Τσίλλερ σὲ ὅλη τὴ διαδρομὴ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του δημιουργίας ἔμεινε πιστὸς στὴν ἔκφραση καὶ στὴ μορφολογία τοῦ κτηρίου, ποῦ τοῦ ἐδίδαξε ὁ δάσκαλός του Χάνσεν, ἐν τούτοις, ὑπῆρξε ὁ μοναδικὸς Ἀθηναῖος ἀρχιτέκτων, ὁ ὁποῖος ἀμέσως μετὰ τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς τοῦ 1886 ἐμελέτησε καὶ ἐπαρουσίασε τὴ χρῆση τῆς ἀντισεισμικῆς δομῆς μετὰ τοῦθλα καὶ ἐδημοσίευσεν γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ καὶ εἰδικὴ μελέτη.

Ὁ ἐξωραϊσμὸς τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, τὸ πρόβλημα τῆς πληρεστέρας κατατοπίσεως τοῦ κόσμου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στὸ βαθύτερον νόημα τῆς κλασικιστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς Εὐρώπης μαζί μετὰ τὴν τελειότερη ἔκφραση τῆς οἰκοδομικῆς μετὰ σκοπὸ τὴν αἰσθητικὴ παρουσίαση αὐτῆς τῆς ἐνότητος ὑπῆρξαν οἱ ὀραματισμοὶ τοῦ Τσίλλερ. Οἱ ὀραματισμοὶ αὐτοὶ καὶ ἡ αἰσθητικὴ τους ἐνότης ἐκπληρώθηκαν κατὰ κάποιον τρόπο. Σ' αὐτὸ τὸν διευκόλυνε τὸ ὕψος τῆς τέχνης ποῦ ἐπικρατοῦσε σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, ὁ ὑπέροχος τόπος τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ βαθύτερη αἴσθησις καὶ ἡ ἀπαράμιλλη καλλιτεχνικὴ του εὐαισθησία, ποῦ παρουσιάζεται σ' ὅλες τὶς ὑδατογραφίες του, τὰ σχέδιά του καὶ τὶς ἀναπαραστάσεις ἀρχαιολογικῶν μνημείων.

Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ θὰ δημιουργήσῃ τὸ πρῶτον ράγισμα στὴ συνεργασία τοῦ λογίου ἀρχιτέκτονος καὶ τοῦ κτηρίου. Τὸ Δημοτικὸ Θέατρο τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὠραιότερον σὲ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἀκουστικὴ πληρότητα θεατρὸ του, θὰ χρησιμοποιηθῆ γιὰ τὴ στέγαση τῶν Ἑλλήνων προσφύγων. Τὸ 1923 πέφτει γιὰ τελευταία φορὰ ἡ αὐλαία του. Τὸν ἴδιον χρόνον πεθαίνει καὶ ὁ κτίστης του.

Ἡ ἰδέα, ἡ ὑποκειμενικότης καὶ ἡ εὐγλωττία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ποῦ ἐδημιούργησαν τὴν καθαρότητα, τὴν εὐχάριστον γραμμὴν καὶ τὴν ἰσορροπία τῶν ὀγκῶν τῆς κλασικιστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Ἀθηνῶν, βρῆκαν στὸν λόγιον-ἀρχιτέκτονα τὸν δάσκαλον τῆς σκέψεως καὶ τοῦ μέτρου τῆς.

Ἡ καθαρὰ συνείδησις τοῦ Τσίλλερ, ὁ ὁποῖος μετὰ ὑπευθυνότητα καὶ μετὰ ἀπὸ βαθειὰ καλλιτεχνικὴ, ἱστορικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀναζήτησιν ἐδημιούργησε τὸ ἔργον του, ἀνέπτυξε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν Ἀθηνῶν μέχρι καὶ τὸ ἔτος 1920 στὴν μεγαλύτην εἰδοποίησιν τῆς κλίμακα.

Ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ἔργου καὶ ἡ διάδοσις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Τσίλλερ, ὀφείλονται στὸ γεγονός ὅτι υἱοθέτησε τὸ γενικὸν Εὐρωπαϊκὸν ἀρχιτεκτονικὸν πρόβλημα τῆς ἐποχῆς του, ποῦ εἶχε σὰν λύσιν τὴν κοινωνικὴν ὠφέλιμον ἔνταξίν του στὸν ἐλληνικὸν τόπον, ἀπλοποιημένον στὸ ὕψος ποῦ ἐπικρατοῦσε γιὰ τὴν ἀφομοίωσίν του ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ περιβάλλον του.

Πρὸ πενήντα ἐτῶν πέθανε ὁ λόγιος-ἀρχιτέκτων, γέρος καὶ πτωχὸς μακριὰ ἀπὸ τὸ κρῦο καὶ τὴν ὀμίχλη τῆς Σαξωνίας, στὴν ἑλληνικὴ τοῦ οἰκογένεια.

Οἱ παλαιότεροι θὰ πρέπει νὰ θυμοῦνται ἀκόμα τὸν γέροντα ἀρχιτέκτονα νὰ συζητῆ κάθε δειλινὸ στὸ καφενεδάκι τῆς Δεξαμενῆς τὰ προβλήματα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῆς τέχνης. Ἦταν ὁ πιὸ λόγιος ἀνάμεσα στοὺς λογίους καὶ ὁ πιὸ διανοούμενος ἀνάμεσα στοὺς διανοουμένους τῆς ἐποχῆς του.*

Δ.Ε.Π.

* Περίληψις ἐκ τοῦ βιβλίου E. Ziller, Προσπάθεια Μονογραφίας, ὑπὸ Δημητρίου Ε. Παπαστάμου, 1973.

Ernst Ziller (1837 - 1923)

An Inspired Architect of the 19th Century

This year, fifty years are completed since Ernst Ziller's death. Commemorating this anniversary, the National Pinacothek and Alexander Soutzos Museum exhibits a part of his drawings and water-colours which belong to the archives of the Pinacothek.

Ziller was a descendant of a masons' family. In 1861, at the age of 24, he arrived in Athens, when its population was only 42,000 inhabitants. Previously he had briefly studied and copied Renaissance architecture and decoration in Venice.

For almost two years he supervised the first stage of the construction of the Athens Academy according to Th. v. Hansen, his former teacher's plans. Again in 1864 Ziller travelled to Italy, where he stayed until 1868. He visited Rome, Florence, Verona and Mantova, where he studied and drew the architecture and decoration of the representative Renaissance buildings of these cities.

Afterwards he completed his learning of painting and architecture at the Akademie der bildenden Künste in Vienna. From 1868, after his return to Greece, he presented his own creative architectural, decorative and archaeological work.

Next to the Greek architects Kaftantzoglou and Cleanthis, Ziller is the most representative type of the "scholar-architect" according to the style of classicism, which is followed by the German architects Klenze and Schaubert as well.

Barock with its heavy architecture and excessively rich decoration resisted at first the attacks of Rococo. However, it soon gave way to a new style inspired by the ancient Greek and Roman architecture and the Renaissance decoration, the Classicism. This style displaced the

Barock buildings, feudal symbols of the nobles, whose model are the Versailles. Ziller was its inspired follower and untiring worker.

In the natural amphitheatric "auditorium" of Athens, where after 1834 the urban designers started creating the modern city, Ziller erected the big and small houses of the Athenians, their theatres and their churches. Just like the chorus in the ancient drama, Ziller's buildings framed the public buildings, protagonists of the city of Athens; just like a chorus they harmoniously composed the architectural picture of the city at the end of the 19th century. Next to Hansen's trilogy (Academy, University and National Library) Ziller's classical houses were erected. The light of the Attic sky, the bright, majestic whiteness of the heavily wounded ancient monuments and the feeling of the proud national independence join and melt on the façades of these houses in a wonderful combination of clear lines and bright colours.

His multiform work, which was most fitting to the style of the new town, includes churches, theatres, villas and plain houses. According to his protestant beliefs, the church is not only the place for God's worship, but also the temple of a new architectural art. This is a phenomenon which is even today observed in church architecture. It is not strange, therefore, that some of the churches which Ziller built in Greece show bold "avant-garde" figurative elements e.g. the Aigion church has a double semi-circular staircase in the front side, which leads to the upper part of the church set apart for the women. These elements, however, are not copied by other architects.

On the other hand, the Vello church and the church of St. Athanasios at Pyrgos are less influenced by Western architecture and stick to the post-Byzantine church style.

Four theatres, the National Theatre in Athens, the theatres in Patras and Zakynthos as well as the Athens Municipal Theatre demolished in 1939, represent Ziller's theatre architecture. The "orchestra" of the ancient theatres has been transported here for the first time. These four Greek theatres unite the mute ancient theatre ruins and the cultural life of the new city.

The Muses, daughters of Zeus and Mnemosyne, found their temples in these theatres, where people gathered to see and applaud their favorite actors.

Ziller's written memoirs, which have been recently found out by the National Pinacothek and bought by the Ministry of Culture and Sciences, inform us that this architect, archaeologist and aesthete built more than 500 houses in and around Athens.

Ilion Palace (Schliemann's House 1878), the Athens Central Post-Office (Melas house 1882), the Vougas house, the Coupas house (1885), the Palace (1891), the Stathatos mansion (1895) and the Pesmazoglou

mansion offer a picture of the development of Ziller's house architecture.

Surfaces giving the impression of movement, decoration in colour or in sculpture, arched or rectilinear cornices, balustrades and copings are the elements which he selected in order to reach a rather cubical shape of the building. Their use meant the end of the classical architecture.

The introduction of the engineer as a factor of architecture, the application of the industrial technical achievements in the masonry and the tendency towards a modern and more comfortable residence did not influence Ziller's architecture.

In a beautiful series of villas at Phaleron, Piraeus, Kifissia and Lavrion one detail is often repeated. On the roof, in the middle axis or at one side of the building he places a tower made of wood or brick. It is the well-known feudal symbol of the West, and it is accepted by the local "landlords" with much pleasure.

Nowadays the majority of the houses which Ziller built have been demolished and have given way to a new type of house, whose appearance was necessary because of the new habitation problems created by the arrival of the refugees from Asia Minor in 1923.

Only in Lavrion are there beautiful small houses, miniatures of the houses and villas which Ziller erected. They were built by masons, who imitated the style of the classical Athenian house. Unfortunately they, too, have started disappearing. It is a pity, because the straight cement lines, symbol of the modern architecture, could most suitably match the rectilinear ones of the classical houses and support their beautiful and gay sides.

Throughout his architectural career, Ziller remained loyal to the rendering of the shape of the buildings as it was taught to him by his teacher, Th. v. Hansen. Nevertheless, he was the only architect in Athens who immediately after the destructive earthquakes of 1886 studied the problem of an anti-earthquake brick structure and had an essay published on its use.

Ziller's visions were the embellishment of Athens, the problem of the initiation of his contemporaries to the inner meaning of the classical European architecture as well as the aesthetic presentation of this unity. He was somehow able to realize his vision. In this he was helped by the artistic style which predominated all over Europe at that time, the wonderful landscape of Attica and his instinct and sensibility as an artist, which are apparent on all his water-colours, drawings and reconstructions of ancient monuments.

The destruction of the Greek colonies of Asia Minor caused the first breach in the cooperation of the scholar-architect with the build-

ing. The Athens Municipal Theatre, his most beautiful theatre as far as architecture and acoustics were concerned, was used as a shelter for the refugees of Asia Minor. In 1923 its curtain fell for the last time. In the same year its designer died, too.

The "idea", the personality and the "fluency" of the ancient Greek architecture which contributed to the clarity, the pleasant line and the balance of the volumes found their teacher and follower in this scholar-architect. He created with responsibility and after deep artistic, historical and social research. His conscience developed the architecture of Athens on its fullest scale.

The brilliancy of his work and the spreading of his architecture are due to the fact that he adopted the general European problem of his time by simplifying it so that it would be easily assimilated by the man and his surroundings.

The scholar-architect died old and poor far from the cold and foggy Saxony.

The elders surely remember the old architect sitting at the small café of Dexameni every evening, discussing various architectural, archaeological and artistic problems. He was one of the greatest scholars of his time.

D.E.P.

Βιβλιογραφία

- H.H. Russack, *Deutsche bauen in Athen*, Berlin 1942, s. 150-168.
Internationales Bank und Handels-Journal, Wien, 8.12.1908, Nr. 307/308.
'Η «Χώρα» 25.11.1923.
Π. Κατηφόρης, «*Ἔθνος*» 30.12.38 καὶ 2.1.39.
Αἰμ. Καραβία, «*Ἀθηναϊκὰ Νέα*» 4.1.39.
Γ. Ἄννινος «*Πρωΐα*» 8.1.39.
«*Le Messager d'Athènes*» 12.1.39.
«*Ἔστια*» 12.1.39.
Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, «*Πρωΐα*» 16.1.39.
Σπ. Παναγιωτόπουλος, «*Τὰ Παρασκήνια*» 21.1.39.
Δ.Σ. Δεβάρης, «*Βραδυνή*» 21.1.39.
«*Καθημερινή*» 22.1.39.
«*Neue Athener Zeitung*» 1.2.39.
Σ. Γεράνης, «*Ἀκρόπολις*» 11.2.39.
Β. Κασσάνδρας «*Τεχνικὰ Χρονικὰ*» 15.2.39 ἀριθ. 172, σελ. 125-130.
Ἄριθ. 172, σελ. 125-130.

‘Υδατογραφία και Σχέδια *Water-colours and Drawings*

1. Πρόσοψις ‘Αγίας Τριάδος ‘Αθηνών
Πρότασις. Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,60 × 0,80 μ.
Athens, Project for the façade of Trinity Church
Ink and water-colour 0,60 × 0,80
2. Πρόσοψις και άνοψις ιεροῦ ναοῦ εἰς Βίλλια
Σχέδιον 0,60 × 0,32 μ.
Villia, Church. Façade and dome
Drawing 0,60 × 0,32
3. Πρόσοψις και κάτοψις ιεροῦ ναοῦ εἰς Βίλλια
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,52 × 0,285 μ.
Villia, Church. Façade and plan
Ink and water-colour 0,52 × 0,285
4. Πρόσοψις και κάτοψις ιεροῦ ναοῦ εἰς Βέλλον
Σχέδιον 0,54 × 0,22 μ.
Vello, Church. Façade and plan
Drawing 0,54 × 0,22
5. Πρόσοψις ιεροῦ ναοῦ Φανερωμένης εἰς Αἴγιον
Σχέδιον 0,45 × 0,46 μ.
Aigion, Phaneromeni Church. Façade
Drawing 0,45 × 0,46
6. Πρόσοψις άγνώστου ναοῦ
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,47 × 0,61 μ.
Unknown Church. Façade
Ink and water-colour 0,47 × 0,61
7. Πρόσοψις ιεροῦ ναοῦ ‘Αγίου ‘Αθανασίου εἰς Πύργον
Σχέδιον 0,40 × 0,54 μ.
Pyrgos, St. Athanasios Church. Façade
Drawing 0,40 × 0,54
8. Εἴσοδος Α΄ Νεκροταφείου
Πρότασις. Σχέδιον 0,56 × 0,82 μ.
Athens. Project for the entrance of the First Cemetery
Drawing 0,56 × 0,82

9. Πρόσοψις Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης
Πρότασις. Ὑδατογραφία 0,205 × 0,37 μ.
Athens. Project for the façade of the National Library
Water-colour 0,205 × 0,37
10. Πρόσοψις Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ὀλυμπίας
Πρότασις. Ὑδατογραφία 0,22 × 0,33 μ.
Olympia. Project for the façade of the Archaeological Museum
0,22 × 0,33
11. Πλαγία ὄψις Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ὀλυμπίας
Πρότασις. Ὑδατογραφία 0,22 × 0,33 μ.
Olympia. Project for a side of the Archaeological Museum
Water-colour 0,22 × 0,33
12. Σχέδιον ἀγνώστου δημοσίου κτηρίου
Σχέδιον μὲ πεννάκι καὶ ὕδατογραφία 0,38 × 0,62 μ.
Unknown public building
Ink and water-colour 0,38 × 0,62
13. Πρόσοψις καὶ πλαγία ὄψις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου
Σχέδιον μὲ μολύβι καὶ ὕδατογραφία 0,60 × 0,45 μ.
Athens, German Archaeological Institute. Façade and a side
Pencil and water-colour 0,60 × 0,45
14. Πρόσοψις Μεγάρου Μελά (Ταχυδρομεῖον)
Ὑδατογραφία 0,36 × 0,54 μ.
Athens, Melas mansion (now Central Post-Office)
Water-colour. Façade 0,36 × 0,54
15. Πρόσοψις οἰκίας Ι. Βουγᾶ
Σχέδιον μὲ πεννάκι καὶ ὕδατογραφία 0,45 × 0,61 μ.
Athens, Vougas house. Façade
Ink and water-colour 0,45 × 0,61
16. Πρόσοψις οἰκίας Κούπα
Σχέδιον 0,33 × 0,44 μ.
Athens, Coupas house. Façade
Drawing 0,33 × 0,44
17. Πρόσοψις Μεγάρου Ι. Πεσμαζόγλου
Σχέδιον 0,405 × 0,545 μ.
Athens, Pesmazoglou mansion
Drawing 0,405 × 0,545
18. Πρόσοψις οἰκίας Ὁθ. Σταθάτου
Σχέδιον μὲ πεννάκι καὶ ὕδατογραφία 0,35 × 0,56 μ.
Athens, Stathatos mansion. Façade
Ink and water-colour 0,35 × 0,56

19. Πλαγία και όπισθία όψεις οικίας Όθ. Σταθάτου
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,35 × 0,58 μ.
Athens, Stathatos mansion. Two sides
Ink and water-colour 0,35 × 0,58
20. Θερμοκήπιον οικίας Όθ. Σταθάτου
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,565 × 0,40 μ.
Athens, Greenhouse of Stathatos mansion
Ink and water-colour 0,565 × 0,40
21. Πρόσοψις οικίας Γ. Πλατανιώτου
Ύδατογραφία 0,41 × 0,53 μ.
Athens, Plataniotis house. Façade
Water-colour 0,41 × 0,53
22. Πρόσοψις και κάτοψις οικίας Α. Βώπτη & Ί. Σκληθβανιώτη
Ύδατογραφία 0,52 × 0,42 μ.
Athens, Vottis and Sklivaniotis house. Façade and plan
Water-colour 0,52 × 0,42
23. Πρόσοψις Ύποκαταστήματος Έθνικης Τραπέζης Πειραιώς
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,61 × 0,81 μ.
Piraeus, National Bank. Façade
Ink and water-colour 0,61 × 0,81
24. Πρόσοψις οικιών Π. Πατσιάδου εις Καστέλλαν
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,39 × 0,56 μ.
Castella (Piraeus), Patsiadis houses. Façade
Ink and water-colour 0,39 × 0,56
25. Όψεις οικίας Βαρβαρέσου εις Πειραιά
Σχέδιον με πεννάκι και ύδατογραφία 0,43 × 0,51 μ.
Piraeus, Varvaressos house. Sides
Ink and water-colour 0,43 × 0,51
26. Λεπτομέρεια έκ τής έξωτερικης διακοσμήςεως Έθν. Βιβλιοθήκης
Ύδατογραφία 0,51 × 0,35 μ.
Exterior decoration of the National Library (Detail)
Water-colour 0,51 × 0,35
27. Λεπτομέρεια έκ τής έξωτερικης διακοσμήςεως κτηρίου
Ύδατογραφία 0,47 × 0,376 μ.
Exterior decoration of a building (Detail)
Water-colour 0,47 × 0,376
- 28-42. Έγχρωμα σχέδια έσωτερικης διακοσμήςεως κτηρίων
- Colour drawings of interior decoration
- 43-49. Έγχρωμα σχέδια επίπλων
- Colour furniture designs

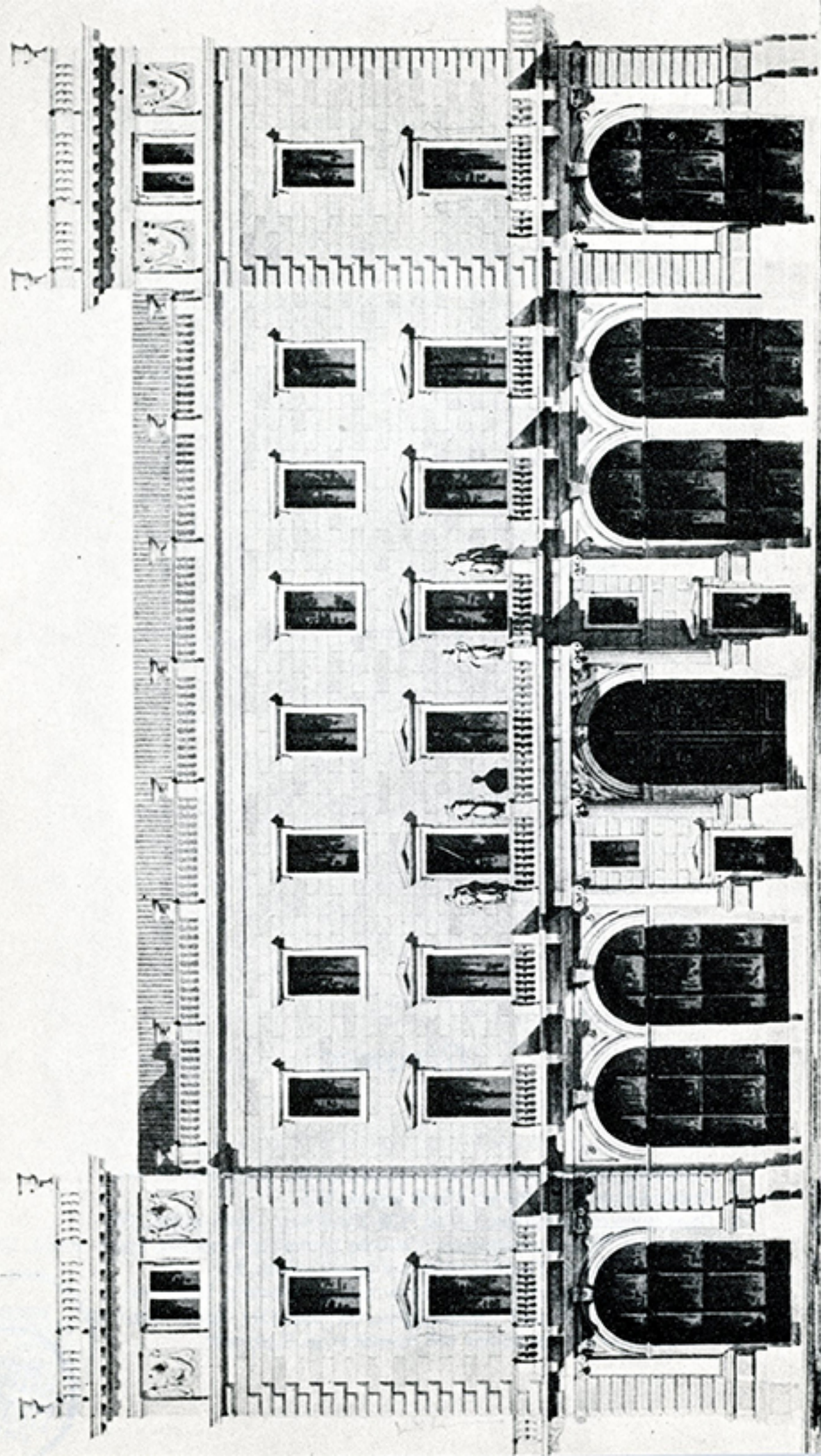
- 50-60. Ύδατογραφία και σχέδια διὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ λόφου τοῦ Λυκαβηττοῦ
 - Water-colours and drawings of the embellishment of Lycabettus Hill
 -
61. Κρήνη Πλατείας Συντάγματος
 Σχέδιον μὲ πεννάκι καὶ ὕδατογραφία 0,61 × 0,45 μ.
 Athens, Fountain of Syntagma Square
 Ink and water-colour 0,61 × 0,45
62. Ἡρώων διὰ τὴν Ἑνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος
 Ὑδατογραφία 0,81 × 0,55 μ.
 Monument of the Union of Crete with Greece
 Water-colour 0,81 × 0,55
63. Ἀναπαράστασις τοῦ σηκοῦ τοῦ Παρθενῶνος
 Ὑδατογραφία 0,45 × 0,96 μ.
 Parthenon, restoration of the cella
 Water-colour 0,45 × 0,96
64. Διακόσμησις κιονόκρανου παραστάδος τῶν Προπυλαίων
 Ὑδατογραφία 0,24 × 0,30 μ.
 Decoration of the capital of a half-column from Propylaea
 Water-colour 0,24 × 0,30
65. Διακόσμησις θριγγοῦ κτηρίου τῆς Ἀκροπόλεως
 Ὑδατογραφία 0,39 × 0,30 μ.
 Decoration of the entablature of a building on the Acropolis
 Water-colour 0,39 × 0,30
66. Διακόσμησις τῆς σίμης τοῦ Παρθενῶνος
 Ὑδατογραφία 0,18 × 0,38 μ.
 Decoration of the sima of the Parthenon
 Water-colour 0,18 × 0,38
67. Πρόσοψις ἐπαύλεως Α. Συγγροῦ
 Ὑδατογραφία 0,23 × 0,33 μ.
 Athens, Syngros villa. Façade
 Water-colour 0,23 × 0,33
68. Παράρτημα κτηρίου Ἀνακτόρου τοῦ Τατοῖου
 Ὑδατογραφία 0,186 × 0,405 μ.
 Annex to Tatoi Palace
 Water-colour 0,186 × 0,405
69. Πρόσοψις καὶ κάτοψις ἐπαύλεως
 Ὑδατογραφία 0,60 × 0,45 μ.
 Villa. Façade and plan
 Water-colour 0,60 × 0,45

70. "Οψεις και κατόψεις έπαύλεως Α. Κοντοζουδάκη εις Κηφισίαν
Υδατογραφία 0,435 × 0,60 μ.
Kifissia, Kontozoudakis villa. Sides and plans
Water-colour 0,435 × 0,60
71. Πρόσοψις και κάτοψις έπαύλεως
Υδατογραφία 0,23 × 0,33 μ.
Villa. Façade and plan
Water-colour 0,23 × 0,33
72. "Οψις και κατόψεις έπαύλεως Καλαμάρα εις Κηφισίαν
Υδατογραφία 0,40 × 0,53 μ.
Kifissia, Kalamaras villa. Sides and plans
Water-colour 0,40 × 0,53
73. Πρόσοψις έπαύλεως
Υδατογραφία 0,44 × 0,61 μ.
Villa. Façade
Water-colour 0,44 × 0,61
74. Πρόσοψις και κατόψεις έπαύλεως Ι. Πεσμαζόγλου εις Κηφισίαν
Υδατογραφία 0,54 × 0,43 μ.
Kifissia, Pesmazoglou villa. Façade and plans
Water-colour 0,54 × 0,43
75. Πρόσοψις έπαύλεως
Υδατογραφία 0,275 × 0,46 μ.
Villa, Façade
Water-colour 0,275 × 0,46
76. Πρόσοψις έπαύλεως
Υδατογραφία 0,275 × 0,45 μ.
Villa, Façade
Water-colour 0,275 × 0,45
77. Πρόσοψις έπαύλεως
Υδατογραφία 0,55 × 0,42 μ.
Villa, Façade
Water-colour 0,55 × 0,42
78. Πρόσοψις έπαύλεως Ι.Ν. Σβορώνου εις Ν. Φάληρον
Υδατογραφία 0,60 × 0,46 μ.
N. Phaleron, Svoronos villa. Façade
Water-colour 0,60 × 0,46

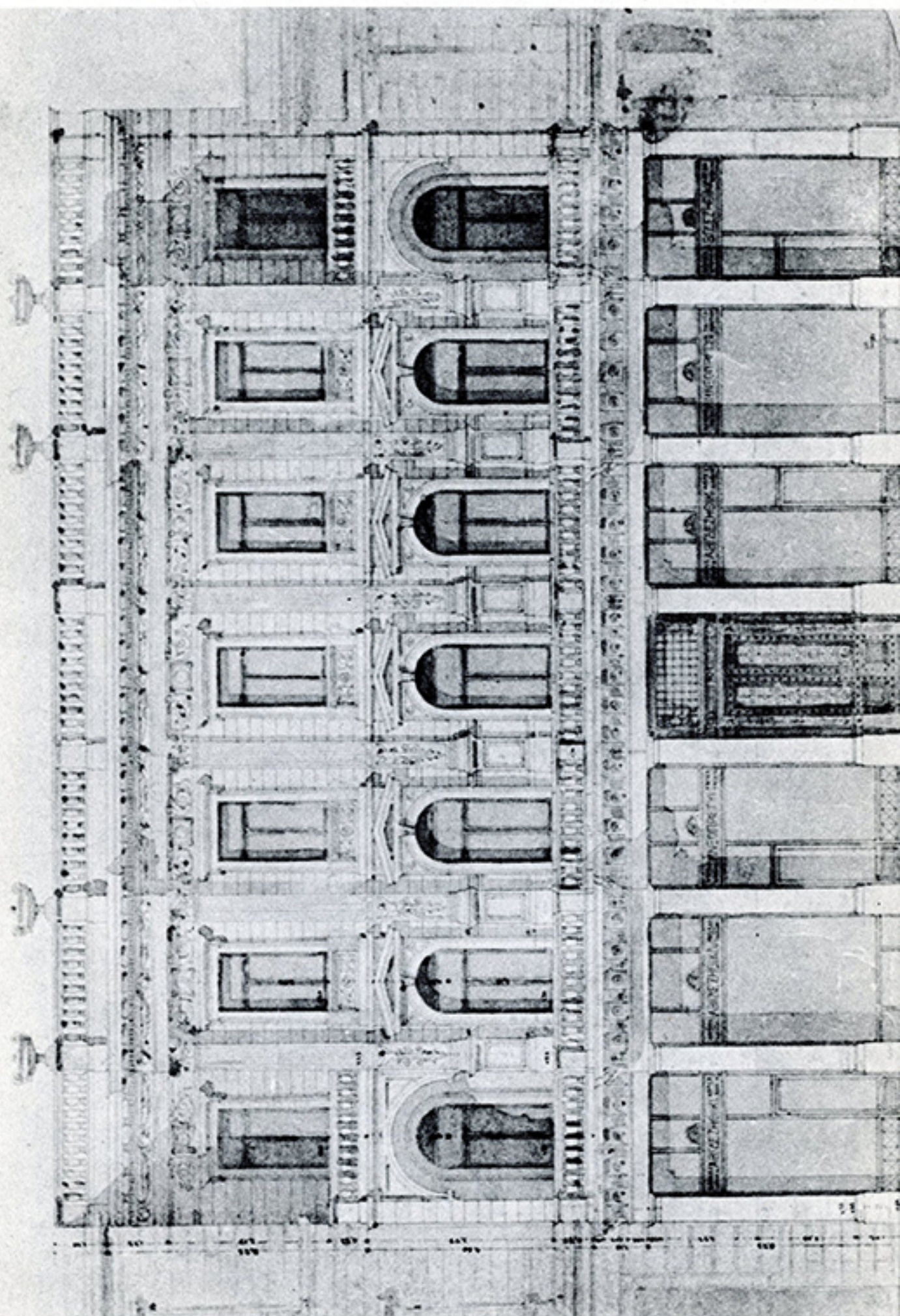
Πίνακες

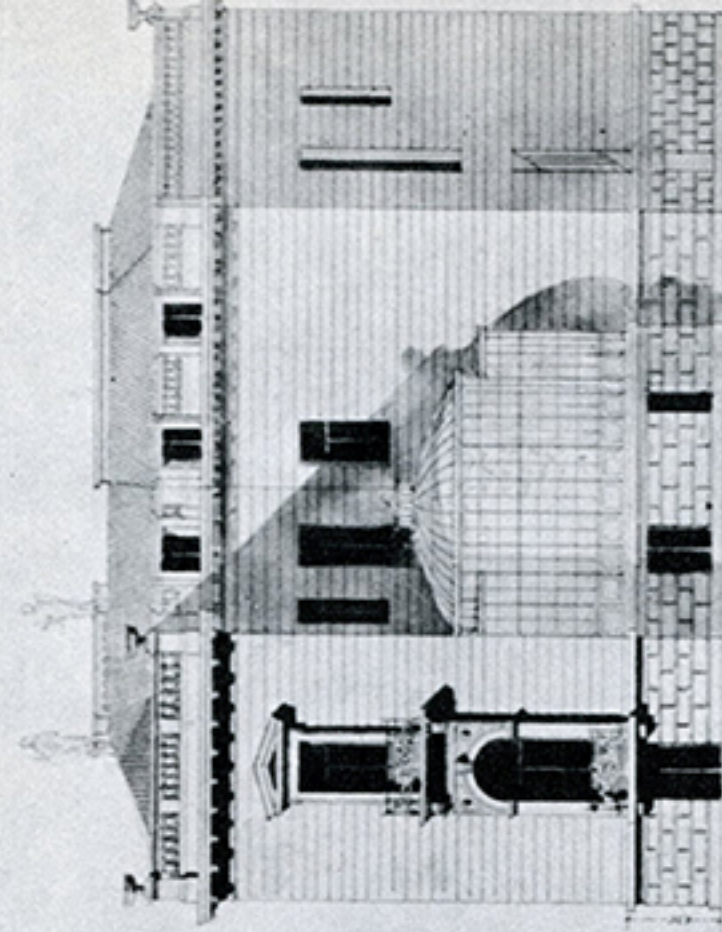
1. Πρόσοψις Μεγάλου Μελά, νῦν Ταχυδρομείον (ἀριθ. καταλ. 14)
2. Πρόσοψις οἰκίας Ι. Βουγᾶ (ἀριθ. καταλ. 15)
3. Πλαγία καὶ ὀπισθία ὄψις οἰκίας ᾽Οθ. Σταθάτου (ἀριθ. καταλ. 19)
4. Πρόσοψις Ὑποκαταστήματος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Πειραιῶς (ἀριθ. καταλ. 23)
5. Πρόσοψις Ἀγίας Τριάδος Ἀθηνῶν (ἀριθ. καταλ. 1)
6. Ναὸς Ἀγ. Γεωργίου διὰ τὸν λόφον τοῦ Λυκαβηττοῦ, Πρότασις.
7. Πρόσοψις ἐπαύλεως Ι. Περμαζόγλου εἰς Κηφισίαν (ἀριθ. καταλ. 74)
8. Περίπτερον διὰ τὸν λόφον τοῦ Λυκαβηττοῦ, Πρότασις.

ΣΧΕΔΙΟΝ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ Κ^ο Ι ΒΟΥΓΑ

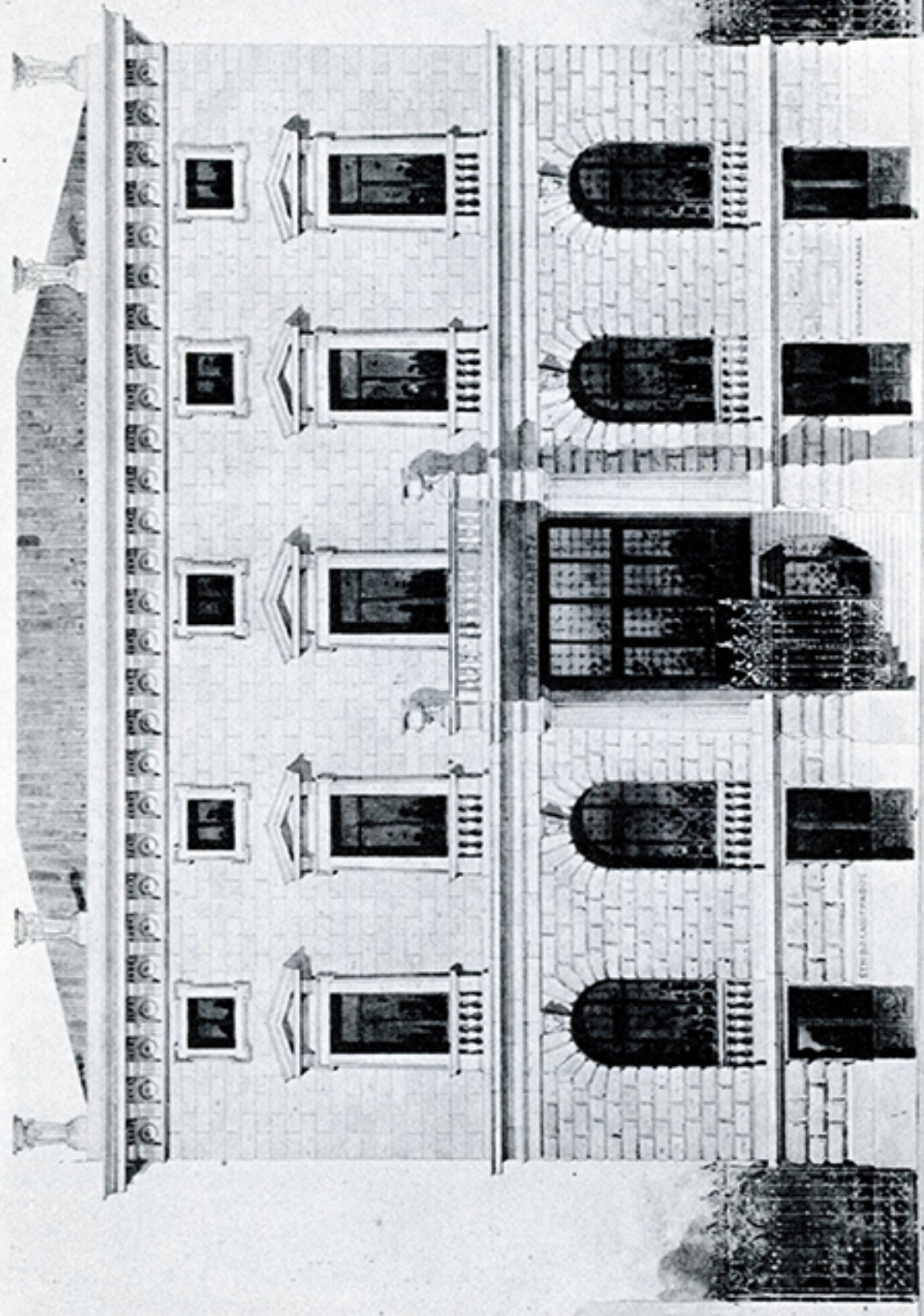

ΟΥΙΣ ΟΠΙΣΘΙΑ

ΟΥΙΣ ΠΛΑΤΙΑ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ ΣΤΑΘΑΤΟΥ

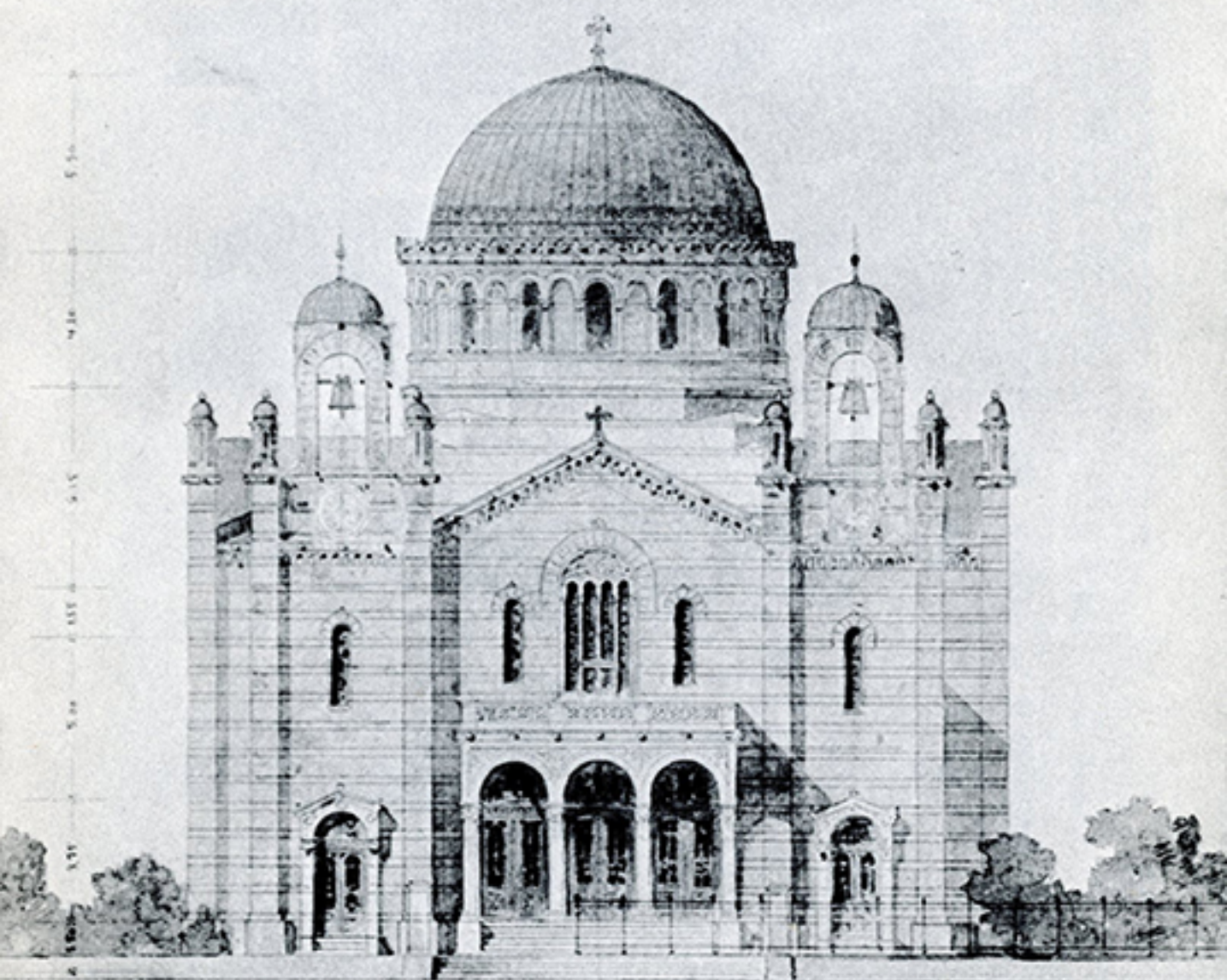
Ε. ΜΑΥΡΟΣ

Ε. ΜΑΥΡΟΣ

Ε. ΜΑΥΡΟΣ

Υποκατάστημα της ἐν Πειραιὶ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος
 Ὁψίς πρὸς τὴν Ἀκαδημαϊκὴν Ἀγορὰν

Ε. ΜΑΥΡΟΣ

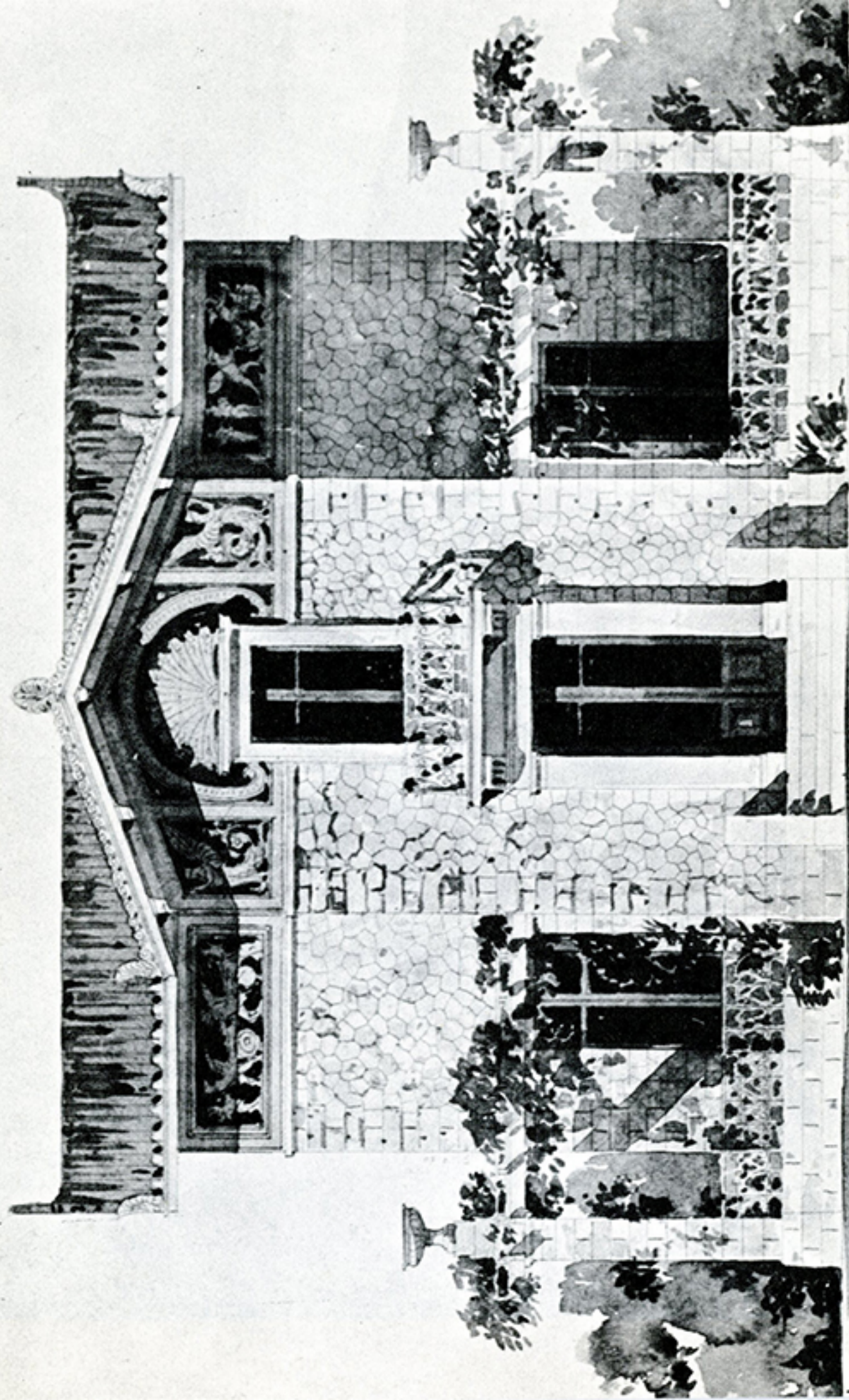
ΚΑΙΝΑΚ ΕΡΕΥΝΑ

ΟΤΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΠΕΡΑΛΩΣ

ΕΧΕΔΙΟΝ ΚΑΘΥ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΝΔΟΣ.

Από τον κ. Κ. Τζαβέλλα 1915
Κ. Τζαβέλλας

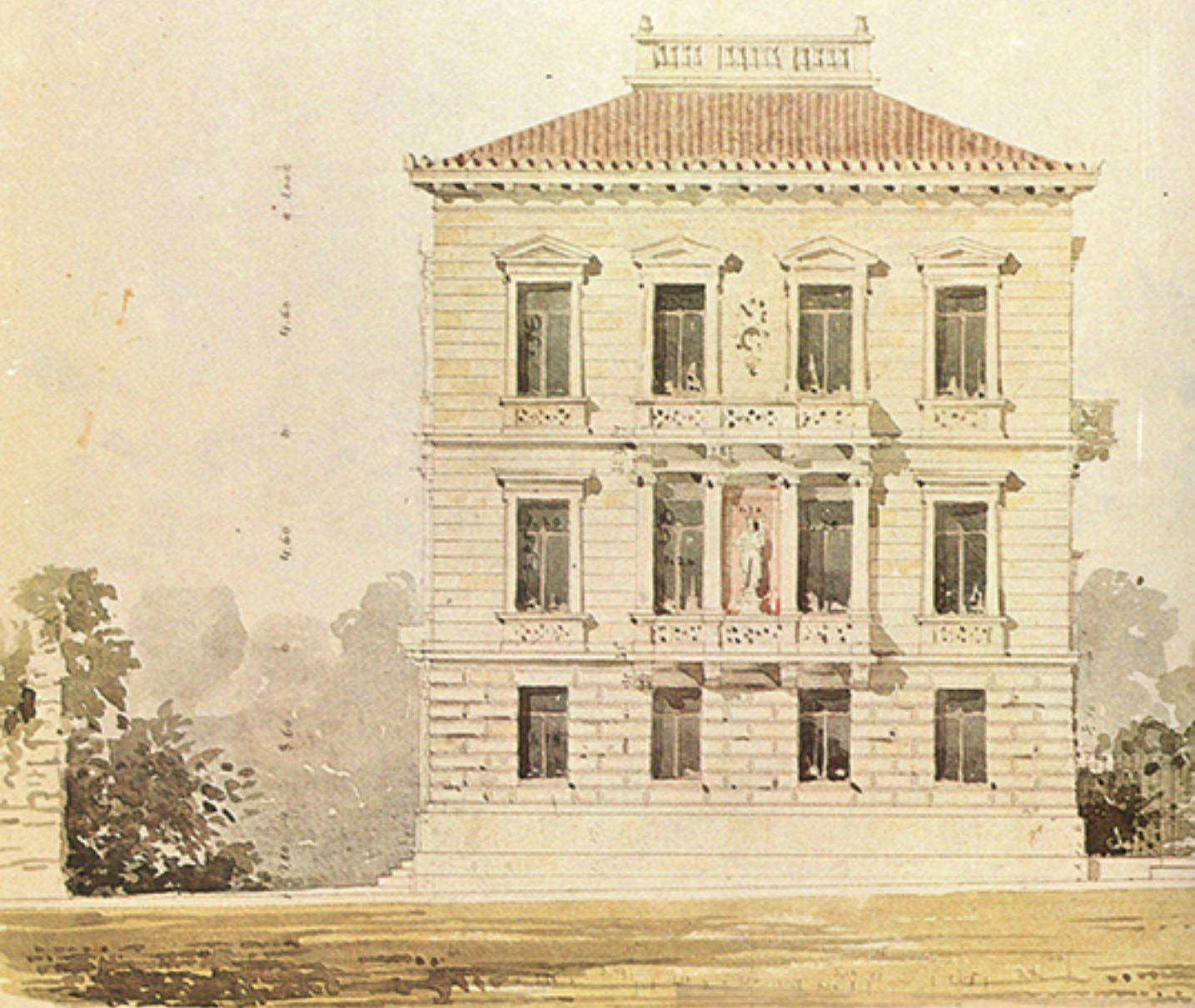

Έκδοσις - Επιμέλεια: Έθνικὴ Πινακοθήκη - Μουσείον Ἀλεξάνδρου Σούτζου

Φωτογραφίαι: Μ. Σκιαδαρέσης.

Φωτοστοιχειοθεσία - Ἐκτύπωσις: Ἀθηναϊκὸ Κέντρο Ἐκδόσεων, Α.Ε.
Τηλ. 637-306

Ἐξώφυλλον: Οἰκίαι Π. Πατσιάδου εἰς Καστέλλαν.

ΚΑΙΜΑΚ Ο, ΟΙΣ 4,00

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞ. ΣΟΥΤ